

3

3

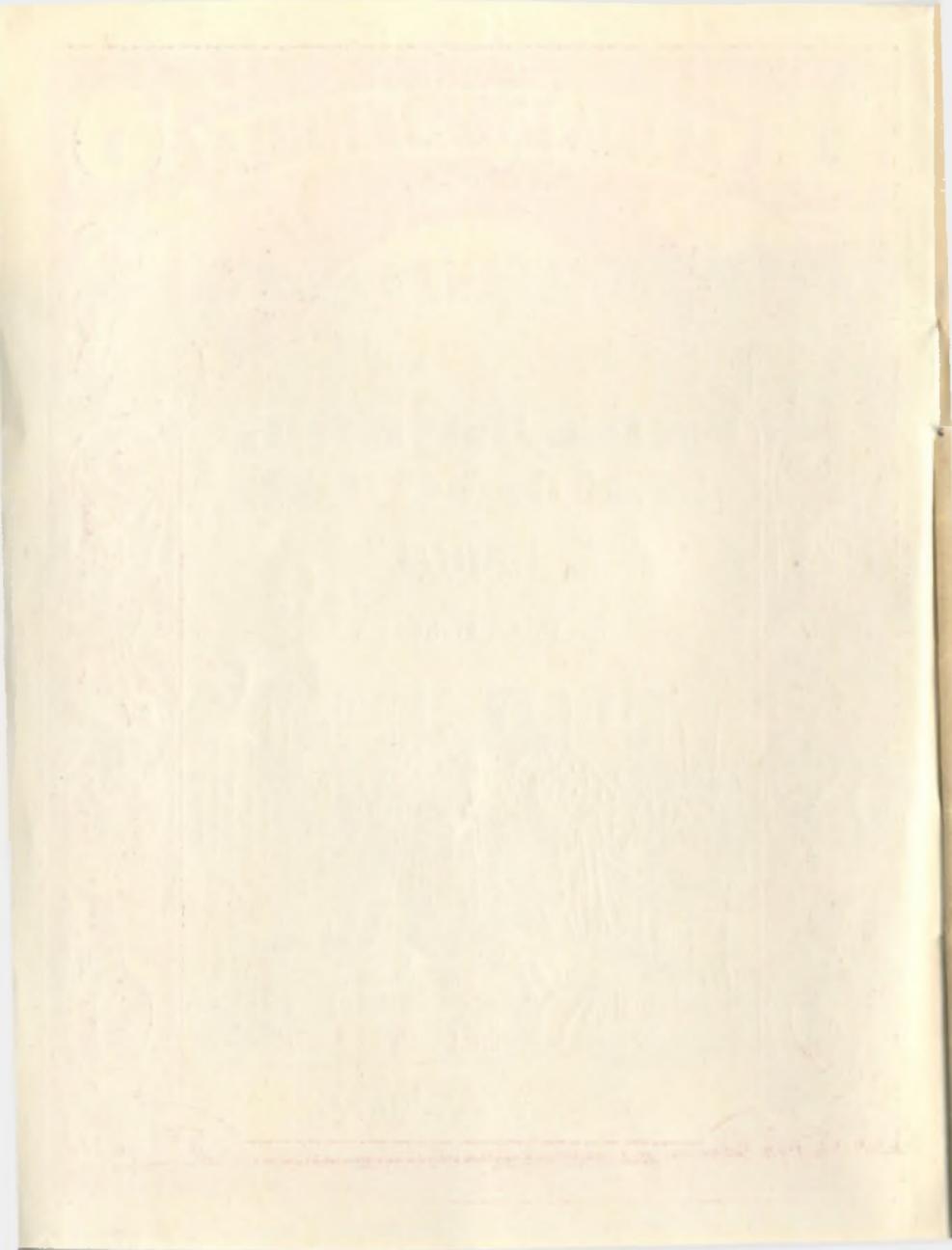
ДЕЦЈА КЊИЖНИЦА

КРАЉЕВИЋ
ЖЕЉОСЛАВ
БАЈКА

Р. Ф. Мађера

ЦЕНА 2.— ДИНАРА.

з

ДЕЧЈА КЊИЖНИЦА.

з

КРАЉЕВИЋ ЖЕЉОСЛАВ

БАЈКА

Р. Ф. МАЂЕРА

Издаје књижарница
ТОМЕ ЈОВАНОВИЋА И ВУЛИЋА, БЕОГРАД
„ЗЕЛЕНИ ВЕНАЦ“

SVEUČILIŠTE
JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
U OSIJEKU
GRADSKA I SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA
OSIJEK

Broj inventara: 366.423

Signatura: 886.2-3

GRADSKA I SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA
OSIJEK

871311620

Штампарија „Ново Доба“, Вуковар.

Краљевић Жељослав

У давно доба то је било давно . . .

Велико краљевство простијало се на све че-
тири стране света у плодној и питомој котлини,
коју су окружавале високе горе. Уз бројне потоце,
дубока језера и сликовите водопаде, највећа је
драгоценост столетна шума са разним животињама.

Краљ и краљица саградише свој дворац на нај-
леишој узвисини, названа Двоглав, где су у нај-
већој тишини расле и узгајале три краљевне: Сла-
ветослава, Хранислава и Слободослава.

Народ је био привржен и волео свога краља
Добромира, радио свој посао, а у потаји забри-
нуто питао, што ће то бити, ако ненадано умре,
а наследника престола нема? Истина, пре Добрэ-
мира владала је његова мајка Мироносна и било

је добро свима, а мόжда и боље него данас. Али онда су била и друкчија времена, па је то могло бити. Касније је живот постао састављенији, дошли су сукоби народа, па се је тражила мушка рука и добар избор пао је на краљичиног сина Добромира. Он је подигао краљевство на досада невиђен сјај и висину. Народ је задовољан, а суседне државе иоштивају његово краљевство, јер ту влада закон и иоштење. Сад само да има још сина и срећа би била потпуна. Истина, он воли своје ћерке као властито око у глави, па се оне вежбају и копљу и ханџару бојном, ма све то ипак није онако, као кад тиме барата мушко чељаде.

И краљ је више пута туговао и разбијао главу од брига. Чинио је добра дела и заветовао се, да ће тако дugo, док га Бог не дарива сином, саградити сваке године по једну цркву. И тако је саградио једну, па другу, трећу, четврту, пету и шесту.

Сад је клонуо духом и почeo веровати, да је све те задужбине саградио узалудно и губио сваку наду. Овамо опет истрошила се краљевска благајна, а и људи се од непрекиднога зидања и рада кроз шест година уморише, па је био потребан одмор за све.

На прелазу старе у нову годину саставо се краљ са народом и један другом зажелио све најбоље, а ону праву жељу није изрекао нико.

То је краља још више мучило и он оде раније на починак, него иначе.

Када се је изјутра рано пробудио, дозове свога лекара, па ће му потихо:

— Друже мој верни и пријатељу! Уснуо сам чудан сан, како су предамном израсле три јеле, све једна за другом. Онда је дошло много зидара, па оградило јеле најпре једним, онда другим, трећим, четвртим, петим и шестим зидом. Ту су стали па као да се завадише. Једни су хтели да се сагради још седми зид, а други не хтедоше. Овамо, онамо и они се некако погоде, иа саграде и седми зид. Када га свршише, а оно долети нека чудна птица и запева у зраку, а изван седмога зида израстао бор па кад је прерасао изнад зидова, птица умукне и одлети, а ветар заљуља све тако јако, да сам се пробудио од шуштања борових иглица.

Лечник се замислио, па ће да гата овако:

— Добри мој краљу! Овај твој сан није обичне нарави и не сања се сваки дан. Три јеле, које су пред тобом израсле, значи, да ће твоје три ћерке, наше краљевне, бити како теби, тако народу и чи-

тавоме краљевству на понос и дику кроз читави свој живот, па када остаре, умреће по старости једна за другом. То је dakле добар део твојега сна. Они пак зидари, то је народ. Зидови су задужбине. Ти си доселе саградио шест цркви, а онда си сустао, јер си сустати морао. Она завада и нате-

Лекар тумачи сан краљу Добромуриу.

зање, то су запреке, које ти коче посао, да не можеш градити седму цркву. Али као што су се коначно сиоразумели зидари и почели градити седми зид, треба да тако и ти одстраниш све запреке, смогнеши новаца и наговориш народ, да устраје и

сагради још седму задужбину, јер онда ће бити дело готово и испуниће се како твоја, тако жеља народа твојега.

Краљ је слушао пажљиво тумачење и дрхтао од узбуђења.

— А шта значи она птица?!

— Она птица, добри краљу, значи, да ће твојим царством одјекнути угодан глас. Бор значи син, дакле: ти ћеш добити сина...

— О Боже, позлатила ти се свака твоја реч!

Краљ се подиже са престола, а лечник приступи ближе и рече:

— Седи, добри краљу, јер још нисам све одговаретнуо.

И затим настави: И ово друго, што сам ти казао, доста је добро, али није тако, као оно прво. А оно треће, што ти морам рећи, некако ми се не допада ни самоме и боље би било, да ниси ни сањао.

— Само говори, казуј даље, јер све је добро znati!

Краљ се је узрујавао, али ипак силио, да се савлада и не покаже своју бојазан пред будућностју.

А лечник је наставио:

— Она чудна птица уједно је знак слутње. Да је бор прерасао седми зид значи, да ће ти се родити онда, чим седму задужбину сазидаш, па када му буде двоструко толико година, дакле четрнаест, обистиниће се све и одлетити птица. То опет значи, да ће се догодити нешто великога, што ће поћести читавим твојим царством па и онога, који ће уснути најтврђи сан. А може да значи и то, да ће се и најкруји грешник тргнути ода зла и навратити на добру стазу живота и даље ваљано живети.

Лечник ућута, а ћутао је и сам краљ. Тада, негда и тргоше се обојица, па ће краљ да проговори:

— Хвала ти на тумачењу, а сада ваља наставити посао. Брже боље сазове све представнике народне и разложи, да је његова жива жеља, да се сагради још седма црква, јер да је онда довршио на овоме свету своје деловање, а онда, што Бог да и срећа јуначка. Да народ јаче распали за ово добро дело, обећао је продати све своје драгоцености, па да се намакну потребна средства, а он сам макар да је краљ, и он ће помагати лично саму градњу.

Кад је то народ чуо, сви су оживели и клицање одјекнуло свуда.

— Живео краљ! За тебе ћемо живети и умрети!

Други дан започела је сама градња, па међу зидарима био је и сам краљ, који је приносио камен по камен, да покаже свима, како је сваки рад честан и сви треба да раде.

Баш некако о Михољу, кад је откуцало звono око седам сати Поздрав Госпи, црква св. Миховилу била је готова и у исти час затрубише са краљевског дворца седам труба, а све трубе заједно значиле су и гласиле на све стране:

— Родио се наследник престола... родио се Добромиру син, којега су прозвали Жељослав.

Весељу није било краја. Све је то кликало, све је то живило у неком слатком узбуђењу. Тако је то било и на самоме краљевском двору. А ко веселији од самога краља и краљице Доброславе, која је најискреније пролила доста суза радосница и као брижна мајка гледала помлађену срећу читавога дома.

Од овога радоснога догађаја прошло је седам година као седам дана. Краљевне су биле у цвету младости, а мали краљевић први пута изашао је из дечје собе, па по упути свога узгајатеља изашао пред народ.

Свет је кликао и веселио се, а краљевић гледао бесвесно, а онда од неприлике нагло окренуо

и побегао у своје одаје. После су га први пут посадили на живога коња, учили копљу и мачу и другим вештинама, којима је требало да се темељито упути и увежба пре него што ће коначно да га прогласе правим наследником својега оца. Код тога свега било је на претек угодних и веселих часова, али исто толико и обзира према младости Жељослава. Ово последње имало је за последицу да се је дечарац постепено и неопазише осилио на властиту штету и штету своје најближе и даље околице. Сада, док му је још била осма година живота, па делимично девета и десета, још како тако; али када је наступила једанаеста и дванаеста, па тринеста и почетак четрнаесте — зло и наопако. Није ту било сile ни запреке, коју не би преbroдио без икаквог обзира и сустезања. Сад, док се је радило о којекаквим ситницама, хајде де; али од ситница постала је пречесто крупница па и велики преступци, који су продрмали и краља и краљицу и све од реда. Врхунац свега досегао је преступак Жељослава, кад је отворено изјавио пред дворјаницима, да се краљевска почаст мора исказивати најпре њему као будућем краљу, а истом онда његовом оцу краљу и мајци краљици.

И све је он то налагао неком осорном зајед-

љивошћу, грубим речима и вечитим претњама, ка-
ко ће овога излупати на мртво име, онога убити,
 трећега решити свега што има и тако редом. Сво-
је сестре је за незнатну ствар звао на одговорност,
знао их бубнути у леђа и није се освртао на се-
стринску љубав и нежност.

— Сви ћете ви знати, ко сам ја, само док по-
станем краљ!

Коликогод се ова неваљалства тајила, ипак су
за све сазнали и сви остали, па брука данас, брука
сутра, дојадила свима. Истуцио оштро и сам краљ,
па и сама краљица. Како крв није вода, попустили
обојица више за вољу кућног мира, него ради са-
ме ствари.

Али зато није попустио народ, који је додуше
увелике ценио и поштивао свога племенитога кра-
ља Добромира, јер је хтео имати ваљанога наслед-
ника престола, а не човека, који већ сада непра-
ведно и сурово гази постојеће добре обичаје, зло-
ставља рођене сестре и диже руку на властитога
родитеља.

— Не ваља ти посао, синко, треба да се попра-
виш за времена, док си још млад, јер чим више
стариш, теже се човек одвикава од злих навика!

То је казао на потицај самога краља у најбољој намери најугледнији и најстарији дворанин Поштенимир, који је у краљевској служби преко педесет година, па га свако слуша као и самога краља.

Али неће да слуша Жельослав. Шта више, он се је тому свему гласно подсмејавао и подругивао. Овај пут поврх тога заврти капом, па треснуо њоме часном дворјанину у лице.

— Иди, будало, шта ми ту зврндаш још и ти, који ће одатле фркнути први као стара непотребна ргат.*)

Сви се запањише над овом дрскошћу, а први се снашао сам краљевић, који нагло отвори врата, затим ухвати за руку старца Поштенимира и одгурда до вратију повиком:

— Марш, наполье!

Сад је бура досегла врхунац. Краљ потрчи до дворјаника и узме га у заштиту, а краљица сва ојачана врисне у сав глас:

— Не било те синко, не било, догод се не поправиш!

Како клетва мајчина потреса небом и земљом,

* ргат = старо гвожђе, што ништа не вреди.

њезина се жеља испунила. Ветар је завитлао по соби, над дворцем и око њега, олуја је краљевића Жельослава смотала као клупку и однела из очева царства у недогледну пустош. Ту је био окружен самим каменитим стенама, које се кидале од себе, па кога захвате, тога размрскају. Испрва се

Место~~и~~куда је судбина~~и~~ бацила краљевића
~~и~~ Жельослава,~~и~~ да~~и~~ окаје~~и~~ своје неваљалство.

дечарац није могао снаћи, па се је мувao и овамо и онамо. Заборавио и на глад и на себе самога, па почeo да ради. Узео неку стару лопату, па одгртавао и загртавао све дотле, док није направио чистину, где ће несметано радити даље и барем се на

час одморити, па да онда настави даље. Простор, камо га је бацила судбина, био је врло узан и нема наде, да ће из њега изаћи. У души му зато одлнуло, кад је одкидавајући камичак по камичак наишао на извор воде, а одозгор заокружиле неке грозоморне птице, које су из кљуна бацале по комадић тврдога круха.

— Јао, јао, што ће то са мном да буде?

А из висине осуо се оштри глас:

— Ради, поправи се и окаји твоје грехе!

Онда је опет настала тишина и вечни мир. Покадшто се знао Жељослав бунити у својој души, али сила бога не моли, јер у таковим часовима потресао се крш, пуцао и камење је фрцало само од себе на све стране. Под оваковим ударцима клонуо је јогунасти дечарац и скрушен по кајао први пут, други пут и тако редом.

— Опрости невидљива сило, ја се покоравам, ја ћу се смирити, ја ћу почети сасвим други живот, јер сада видим и сам, да све оно, што сам радио не ваља. О Боже, опрости ми јадном смртнику!

На часове сетио се свога оца, добре мајке и својих сестара, па му будне горко у души и он проплаче јадно и закуне гласно. То није међутим дugo трајало, јер се одмах камените стене почеле

трести ј пуцати, а камен откидавати и летити на све стране, па туц Жельослава овамо, туц онамо.

Брже зато ухвати лопату, па згрћи и загрћи, бацај на све стране сипај и насипавај.

Једнога дана кад је опет по обичају пре посла прекрстно лице и сазвао, да му Бог буде на помоћи, погледа сав пренеражен около себе и опази, да је згртаном наслагом камења досегао скоро врхунац брда и он искорачи једном, па другом ногом. Како се је помицао напред, тако се је и све више спуштала брдска косина. У тили час нашао се у доли и запутио даље и даље. Кад је дошао до потока, стане, погледа се и мало што се не упропасти. Лице наворано, коса пала неуредно по раменима, а лице обрасло чекињама. Младић од 21 годину, а заправо изгледа као дивљак од много више.

Како се је научио прегарати, сабере се и кликне сам себи: „Тако Бог хоће и тако је морало да буде!“ И пође даље...

Тaj исти дан било је велико славље код краља Добромира. Удала се најстарија краљевна Светослава, која треба да се затим прогласи као наследница престола. Узваници из најудаљенијих страна

долазили су и читаво краљевство било је на но-
гама. Родитељи се код те згоде сетише и несре-
тнога сина, али се на концу смирише судбином и
чврсто одлучише, ако се поврати као честит и за-
љан, добро ће доћи и опроштај га чека, а поврати-
ли се као неваљалац, вратиће га се у далеки и туђи
свет или осудити свом строгости обичаја и посто-
јећих закона.

*

Под ведрим небом било је прострто на сто-
тине и стотине столова, а сам краљ и краљевна
служили су госте и поздрављали добродошлицом.
Крај те силне светине седео је и наш несрећни кра-
љевић Жељослав. Нико га није познавао, нико га
није питao одакле је и зашто је дошао. А у њему
је пуцало срце од боли, запињао сваки залогај, али
се одао није никому.

У то приступи краљ и краљица, па ће му све-
срдно:

— Добро нам дошао незнани човече, радуј се
и весели с нама, јер удајемо најстарију кћерку, која
ће бити наша наследница!

А Жељослав се дигне, дубоко поклони и от-
поздрави:

— Хвала Ти, илеменити краљу и милостива краљице! Право је, да славиш свечани дан свога детета, ако Ти је кћерка била увек ваљана, слушала твоје налоге, јер тешко оном детету, које не слуша родитеља и мрази се своме народу. Ако је тако, како рекох, онда ћу пити у здравље Ваше и срећу твојега краљевства.

Краљ се замисли, погледа дошљака и произбори достојанствено:

— Паметно говориш синко и баш је тако, како си рекао.

Онда се замисли, па ће да надовеже:

— А шта би ми рекао, да није тако?!

Незнанац се устобочи, па одреже:

— Да ти кћерка није вредна, kleo бих ју као и онога твојега сина, који је уцвелио тебе и народ твој.

— Не тако, пријатељу, опростити ваља свакому, ко се за своје неваљалство покаје и обећа животи у будуће онако, како то божји и људски закони прописују.

— Па ти би сада опростио и оном твом несрећном сину?

— И њему, ако вреди што сам мало пре рекао

У тај час завијорио је тајаиствени, а угодни ветрић, па у струјању гласова скинуо све што је несретнога краљевића ружило и он засија у свој лепоти стаситога младића, који се бацио пред краљем и краљицом на колена уз скрушену и топлу молбу:

Радост и весеље у краљевском дому.

— Оче, мајко, сестре и народе, опростите, ако опростити можете!

Што је било даље, не треба причати, кад се вратио изгубљени син, јер се у читавом царству све преокренуло на боље, па ако нису умрли, живе сретно и данас.

Једно треба још споменути, а што је казао
сам краљ пред свима гостима:

— Блажени они, који јавно признају свој грех
и имаду чврсту вољу поправити се, јер њима треба
да опрашта сав народ, а опрашта и Бог на небе-
сима!

Што јесте — јесте, истина се ова порећи не
може ...

Зашто је море слано ?

Сиромашан сељак уранио и пошао у шуму, да набере суварака за ватру, а знао је, да у тој шуми има у обиљу зверади; зато је обесио о раме добро набиту пушку. Дошавши на заравањак зачује иза себе лавеж паса. Сад се побојао, да за њиме можда иде који шумски чувар, па се с тога заклонио за дебелу букву, док мимо њега прође.

За неко време дошао млади господичић, а то је био краљев јединац — страствен ловац, који је опазио огромна медведа, и а којега његова иушка плане, али меди ништа, тек што му стресло две — три длаке са леђа. Разјарен медо усправи се на стражње ноге, па иохрли против краљевићу, да му врати шило за огњило и да га загрли својим панџама.

Једва десет корачаја било је између медведа и краљевића, али у то долети иза букве зрно, што састави меду са земљом, јер га је погодио баш у срце. Кад се краљевић разабрао од смртнога страха, похрли своме избавитељу, сиромашному сељаку, па кад му се захвалио, што је лепше могао, позове сељака другога дана у очев краљевски двор.

Другога дана ето сељака пред двором, где га опази с прозора краљевић, који му поће у сусрет и рече: „Чујеш! Мој отац, кому сам све припове дао, одлучио је, да те као избавитеља мога од сигурне смрти надари обилатим даром, што га сам изабереш у његовој богатој кући. Пази, па чини онако, како ћу ти сад рећи. Доћи ћеш с краљем у прву собу, где су изложене све красне златне драгоцености, сјајни бисери и драго камење. Отац ће ти рећи: „За награду, што си ми избавио сина од очите смрти, изабери за спомен предмет, који ти се највише мили“. Но ти му реци, да ти се у тој соби ни један предмет не мили. — Отац ће те тад повести у собу, где су изложене сребрне драгоцености, па и ту реци, да ти се ништа не свића. Напокон ће те повести у собу, где су саме старудије, па тамо у куту за вратима наћи ћеш млинац и тај

узми. Он ће ти млети све, што зажелиш на овоме свету, кад речеш:

Мељи млинче, мељи,
Што твој газда жели!

Кад ти намеље доста онога, што си зажелио себи, тад реци:

Стани млинче, стани,
Па ме се окани!

Ове речи добро упамти!

Сељак учини све по краљевићеву савету и кад је дошао пред краља, који га је провео кроз све собе, изабра млинац.

Тај је сељак сад постао убрзо богат, па му се прохтело путовати светом, а и по мору, али је увек путовао с млинцем.

Путујући бродом по мору наста једнога дана силна олуја, која однесе брод, морнаре и њега на дебело море, где им понестало соли. Он то опази и узме свој млинац, па рече:

Мељи млинче, мељи,
Што твој газда жели!

Морнари клиџају задовољни од весеља, па су запамтили речи речене пре, него опазише со, а за даље се нису бринули. Сељак међутим не беше на викао неприликама морским, па оболи и умре на броду. Иза његове смрти понестало морнарима опет соли, па у бризи, што да ураде јер им јело није сладило, досети се један од морнара, па ће: „Запамтио сам речи покојног власника млинца, па ћу и ја на њему покушати, не би ли добио соли. На то узме млинац и рече:

Мељи млинче, мељи,
Што твој газда жели!

Млинац је почeo млети сол и непрестано је млео, док под теретом соли не потону брод, морнари и млинац, где још и сад меље, јер нису запамтили речи, којима би га требало било зауставити.

Стјепан Мажуранић.

Зачаране ципелице

Била једном нека прекрасна краљевна. Њезина је коса била меканија од свиле, очи сјајне као сјајне звездице, а лице ко снег, у који су бацили две црвене руже. Речју: тако је била красна, да ју је сватко заволио онај час, кад би је угледао.

А и волио ју је свако, само нека стара далека рођака мрчила се је на њу. А да би и чему, већ с тога, што су заборавили, да је позову на крштење, кад су лепу краљевну крстили.

Сирота краљица молила је рођакињу, да јој опрости ту погрешку, бојала се те рођакиње, јер је то била нека вештица. Али зла жена не хтеде да јој опрости, већ је вазда претила, да ће јој већ показати, ко је она.

И сновала је, како и што би јој на жао учи-нила, па кад је већ цело дело засновала, тад умре

краљица и остави своју лепу ћерку саму самцату на свету без икаква другога рођака.

Кад је већ осећала да јој се приближава задњи час, позове своју ћерку к себи и дugo је проматраше, гладећи јој свилену косу. Тад заповеди једној дворкињи, да јој из оне задње собе, што је на десном крилу зграде, доносе из ормана мали један замотак. Кад је дворкиња донела тај замотак, размата га краљица, па извади красан ћердан — овије га око врата својој кћери и рече јој:

„Не скидај никад тај ћердан са свога врата; док га будеш носила, не ће ти се ништа зла догодити“. То рече краљица... и склопи очи за увек.

Краљевна је носила тај ћердан око врата, па у истину никад јој се није ништа зла догодило. У здрављу и весељу цвала је и постала најлепшом девојком у целој краљевини.

Није чудо, што су краљевићи и кнезови са свих страна долазили и молили је за њену руку. Дуго је бирала, док није најокон ипак изабрала једнога племенитог краљевића.

Уговорише венчани дан, а тад одреди краљевна, да се преуреди цели двор за становање. Позове и све драгуљаре у свој двор, нека јој донесу

онајлепше ћердане. Она хтеде да има на свој венчани дан најдрагоценји урес на себи. И обућаре је позвала, да јој донесу онајкрасније ципелице за тај дан.

Међу трговцима био и један стари човек. Нико га није познавао. Па није ни чудо, јер то не беше нико други — већ она стара вештица, која се преобукла у старачко одело и дошла у двор с намером, да напокоди краљевни, кад већ није могла самој краљици.

Кад је краљевна дошла до ње, извади она из једне кутијице прекрасан ћердан, сачињен од самих дивних јајоликих бисера, који су својим сјајем засљепљивали очи. Краљевни се на први поглед видио тај прекрасни ћердан, па приступи к огледалу, скине и не знајући како мајчин ћердан, спреми га у цеп, и овије тај нови ћердан око врата.

Вештица као да је на то чекала, па на то приступи к њој и понуди јој прекрасне баршунасте ципелице посуте самим драгуљима. Краљевна натакне ципелице и гле — пристадоше јој као да су саливене. У велике се краљевна обрадовала, али у зао час. Истом што је ципелице натакла, а оно ти ципелице иду напред — „хоп-хоп...“ иду ципелице, а краљевна мора за њима. Хтеде да се силом

врати, али није никако могла, јер су је ципелице вукле за собом из двора на улицу — па даље изван града — преко њива и ливада, преко брда и долина. А ветар хуји ко помаман. Краљевна није могла већ да хода, — снага је оставила, дебели јој зној навалио на чело. Хтеде да отаре зној и посегне руком у цеп. Сад написа свој стари ћердан и одмах се сетила, што је учинила. Брзо тргне с врати нови ћердан и овије свој стари, што јој га добра мајка даровала.

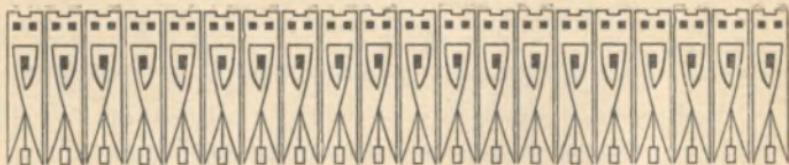
У тај час буде јој некако лакше, ципелице се разлетеше на тисућу комада и она опази, да је пред својим двором.

Од онда није више нигда скидала стари свој ћердан и ако није умрла, тад живи јоште данас сретна и задовољна.

А на оном месту, на ком су јој ципелице спале с ногу и разлетеле се на тисућу комада, процвало је само баршунасто цвеће, које народ још и данас зове „ципелицом“.

Стјепан Дубин.

Кулин бан

Ко је био тај Кулин бан?

Био је, брате и драговићу, владар у Босни, те велики и главни пријатељ свому народу. С тога се о њем много и прича.

Кулин бан једном омркао у гори, како би се за времена попео на вилину главицу и онде затекао вилу, коју је свакако хтио да посестрими. Али зађе с пута следећи неки умиљати занимљиви глас, те се не могаше никако тога оканити, док се не умори и под неким борићем не заспи. Кад у јутру зора зарудела и сунце мало од земље одскочило,

ударише сунчане зраке Кулину ћану ћаш у образ, те он стаде у сну зажетим трепавицама трепати и сузе ронити, док се наједном не наднесе китњаст огранак нада њу и заклони га од сунца. Тако Кулин ћан до неко доба дана слатко проспава.

Тад се одкине зелеи листак од китњасте гране, у које је хладу Кулин ћан спавао и падне му на образ.

Кулин ћан се прене и у чуду нађе, када опази кроз лишће златокосу лепотицу, сву у белини одевену, а златним појасом опасану, где белом ручицом држи онај огранак.

Скочи Кулин ћан на јуначке ноге и истрвши сан из очију одврне грану, да види, ко га је хладом заклонио од жеге жаркога сунца. Лепотица пусти грану и хтеде побећи, а Кулин ћан викне:

— Богом те сестрим, лепа вило, не бежи од мене; већ ми казуј, која си, да ти захвалим на лепом хладу, па да ми будеш за сав век верна посестрима, која ће ме световати, и кад се нађем на невољи, у помоћ ми долетати.

Вила стане говорити:

— Ја сам вила твога колена, прошле сам те ноћи од велике беде спасла.

— Како то? — запита Кулин бан.

— Да си наишао на вилинско коло, био би напако прошао, рече вила.

— Ја сам хтео да једну из вилинског кола посестрим, да ми помаже непријатеље надбијати, моју власт и моје господство ширити, те тако славним и дичним постојати, одговори Кулин бан.

— Јадан не просуђујеш, колико би морао своје рођене крви пролити, колико ли света поморити, да све своје непријатеље надбијеш, који у те сада и не дирају. Колико би морао вредних суседа опленити и поробити, да можеш своју државу по вољи раширити? То је све крвав и бездушан посао, којему се вишњи Бог никако не радује. А колико би жеља и похлела виле срце ти разносиле, да идеш за оним, што ти је пало у главу! Ко се једном стане лествицом славе пењати, тај се не да уставити, а онога, који му на лестви закрчује пут, строваљује у понор, у безданицу... А камо ли, да уз једно и друго има кад помислити и учинити шта добра! С тога те, Кулине бане, заклиње вила твојега рода и племена, окани се крвавога посла,

четовања и отимачине; крвави су венци, које би тим стекао. Али зато не буди кукавица, већ чувај и брани оно, што већ држиш. Имаш подложнике твојега закона, буди свим отац и мајка, утврди и учини самовласну своју државицу, да ти нико у њој не запреда. Гледај, да се помаже радљива сиротиња, да цвате трговина, да се свакому кроји једнака правица, и колико је драги Бог добра дао, да свакому птичице певају! Онда ће ти се име спомињати, док тече сунца и месеца, зеленет ће венац твоје славе већма, него да будеш Бог зна каков јуначина.

Тако се златокоса вила попињаше Кулину бани на душу, а он будући човек с божје стране и врло бистроуман, брзо прогне за бољим, те се заветова вили, да ће по њезину савету радити, а вила опет њему обрече, да ће му бити верна посестрима и његово име да ће се продичити.

Од тад поче Кулин бан настојати само око општега добра своје државице, и што је год где требало исправити и на добро народа окренути, ту Кулин бан није жалио ни труда ни муке.

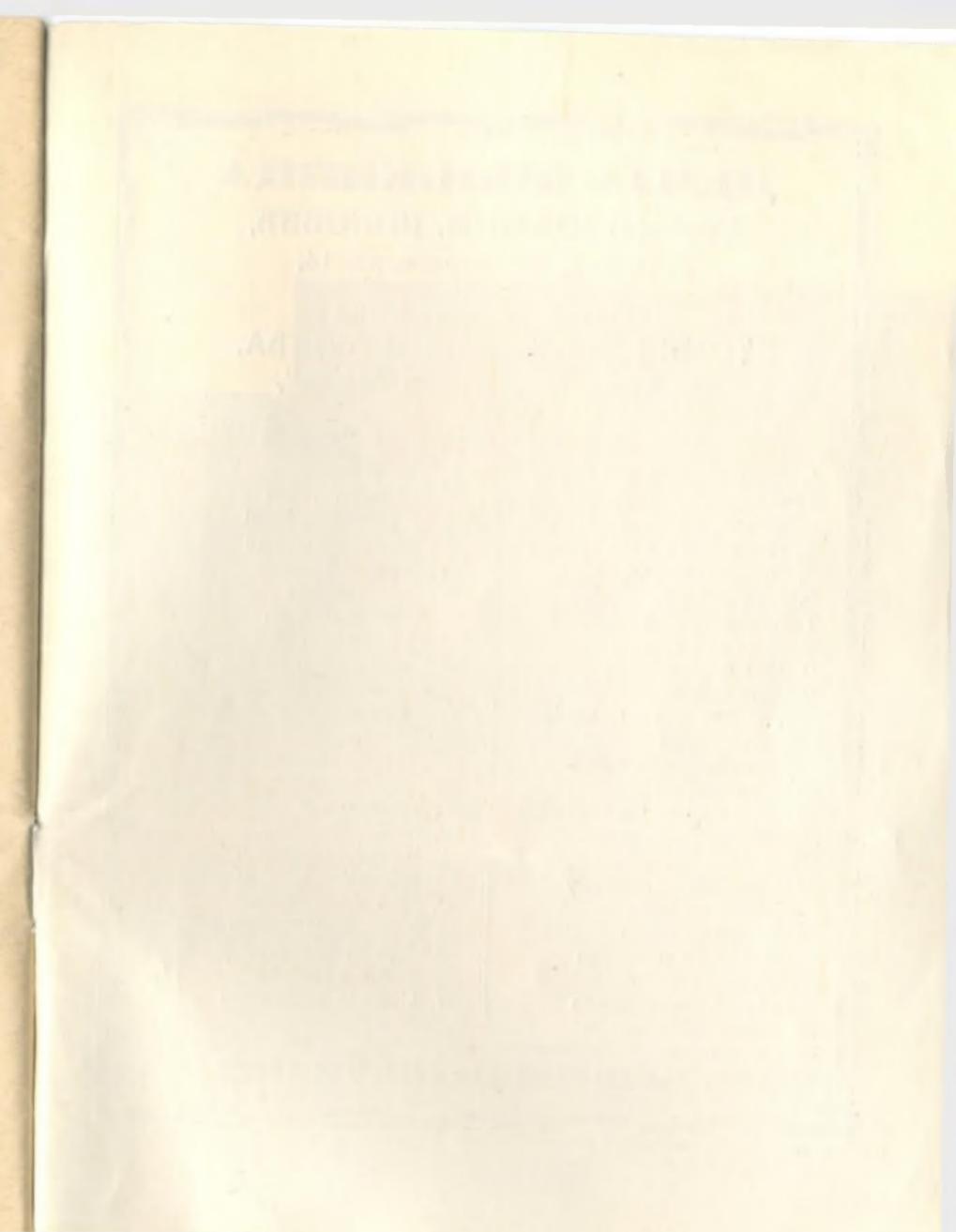
Није њему до тога стало, да се његовим замишљајем свако клања и да га зато у звезде кују.

Сакупивши око себе умне и поштене доглавнике, радо је пристајао да се с пута поштења и правице никад не залази. Тако с великом својом бригом за опште добро испуни Кулин бан, што је обећао вили. А вила даде, те народ уз хвалу сваког доброг господара спомиње и доброту Кулина бана.

Иван Триски,

SVEUČILIŠTE
JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
U OSIJEKU
GRAĐSKA I SVEUČILIŠNA
KNJIŽNICA OSIJEK

886.2-3

ДЕЧЈА КЊИЖНИ

Уређује: ЈОВАН М. ПОПОВИЋ

Београд, Браничевска 14.

Издаје књижарница

ТОМЕ ЈОВАНОВИЋА И ВУЈИЋА

Београд — „Зелени Венац“

MAG

k

До сада су штампане ове књижице:

1. Мартин Крпан	25. Мале приче
2. Словенски дивови	26. Афричке тајне
3. Краљевић Жељослав	27. Чаробни дворац
4. Невидљиви чудотворци	28. Милостиво срце
5. Декине приче	29. Бели дух
6. Приче из давнине	30. Крилати лав
7. Мали заштитници	31. Чаробна ружа
8. У туђем гнезду	32. Шумска кућа
9. Два брата	33. Седмоглава птица
10. Црна звезда	34. Подземни двори
11. Лутање кроз прерију	35. Шаћиве приче
12. Мајмун Кики	36. Доживљаји малога Јове
13. Заробљена принцеза	37. Неустрашиви делија
14. Чаробно острво	38. Прави пријатељ
15. Путовање кроз Канаду	39. Пепельугар
16. Мали добротвори	40. Мала Виолета
17. Златокоса лепотица	41. Четири брата
18. Зверови у циркусу	42. Кажњени принц
19. Три сестре	43. Лов на медведе
20. Репата звезда	44. У зимске вечери
21. Афрички патуљци	45. Мргуд чобанин
22. Снежна вила	46. Међу птицама
23. Награђена врлина	47. Срећна породица
24. Чаробни коњ	

Добија се у свакој књижари. - Свака књига стаје 2 Дин.